ANALELE ȘTIINȚIFICE ALE UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
TOM LXXI, 5, ȘTIINȚE JURIDICE, 2025

DOI: 10.47743/jss-2025-71-5-20

Valențe juridice ale domeniului militar în apărarea națională

Legal Aspects of the Military Field in National Defense

Ichim-Codrin SÎRCU[1]

Rezumat: Lucrarea de față analizează rolul și poziționarea domeniului militar în raport cu noțiunile de apărare a țării și apărare națională, reliefând implicațiile constituționale, legislative și doctrinare ale acestuia. În ceea ce privește dimensiunea strategică, analiza Strategiei naționale de apărare a țării (2020–2024) și a Cartei Albe a Apărării (2021) a relevat că domeniul militar este puternic conectat la angajamente internaționale, consolidarea parteneriatului strategic cu SUA, creșterea mobilității și interoperabilității militare, precum și modernizarea forțelor armate constituind obiective majore.
Din perspectivă constituțională și infraconstituțională, statutul militarului este reglementat prin dispoziții ce privesc fidelitatea față de țară, îndatorirea de apărare, precum și cadrul normativ specific care definesc calitatea de cadru militar și statutul soldaților și gradaților profesioniști. În lipsa unei definiții unitare în dreptul penal și procesual penal, aceste norme rămân puncte de referință pentru delimitarea noțiunii de militar. Dincolo de rolul funcțional, militarul este perceput ca reper social, un profesionist al armelor pregătit atât pentru luptă, cât și pentru misiuni umanitare, ceea ce confirmă caracterul său esențial în menținerea securității naționale și în garantarea stabilității statului.

Cuvinte-cheie: apărarea țării, control parlamentar, militar

Abstract: This paper examines the role and positioning of the military domain in relation to the notions of national defence and homeland defence, highlighting their constitutional, legislative, and doctrinal implications. From a strategic perspective, the analysis of the National Defence Strategy (2020–2024) and the White Paper on Defence (2021) revealed that the military sector is strongly connected to international commitments, with the consolidation of the strategic partnership with the United States, increased mobility and military interoperability, as well as the modernization of the armed forces being among its key objectives.
At both constitutional and infra-constitutional levels, the status of the military is regulated by provisions concerning loyalty to the country, the duty of defence, as well as specific legal frameworks which define the status of military personnel and professional soldiers. In the absence of a unified definition in criminal and procedural law, these norms remain the main points of reference for the delineation of the concept of „military.” Beyond its

[1] Doctorand, Facultatea de Drept din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, prim-procuror militar – colonel magistrat în cadrul Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Iași, e-mail: sircucodrin@yahoo.com

functional role, the military is perceived as a social benchmark, a professional of arms prepared both for combat and for humanitarian missions, thus confirming its essential contribution to ensuring national security and safeguarding state stability.

Keywords: national defense, parliamentary control, military

1. Poziționarea domeniului militar între noțiunile de apărare a țării și apărare națională

Domeniul militar corespunde conceptului de *apărare națională* prin faptul că apărarea se realizează și prin utilizarea forței armate. În aceeași ordine de idei, a fost analizată la nivelul literaturii de specialitate corespondența dintre militar, apărare națională și securitate națională, observându-se că între acestea este „o distincție conceptuală, dacă securitatea reprezintă o stare la care aspiră națiunile, apărarea reprezintă o acțiune incidentă în prezența amenințării (...) acest raport determină și o subordonare a autorității militare în fața puterii civile”[2].

La nivelul literaturii române a fost analizată corespondența dintre conceptul de securitate națională și domeniul militar, în sensul în care acesta din urmă constituie un indicator al „zonelor de vulnerabilitate în sfera securității naționale”, iar în privința sectorului militar s-a arătat că acesta „și-a redus rolul în cadrul instrumentelor de menținere a securității” rămânând „un garant al protecției celorlalte sectoare, cum ar fi sectorul de mediu sau economic, respectiv protejarea drepturilor omului. Totuși tentația referirii la forța armată a rămas prezentă”[3].

Totuși, obligația de a contribui la apărarea țării nu revine exclusiv militarilor. Dispozițiile art. 55 din Legea fundamentală a României consacră, printre îndatoririle fundamentale, și pe aceea de apărare a țării, obligație care revine în sarcina tuturor cetățenilor (alin. 1), iar în privința militarilor, se stabilește faptul că îndeplinirea îndatoririlor militare este stabilită prin lege organică[4].

Legea organică la care face referire art. 55 alin. (2) din Constituție credem că nu este reprezentată de Legea nr. 45/1994 *a apărării naționale a României*[5], întrucât, așa cum s-a exprimat doctrina, există o distincție între apărarea națională și apărarea țării în sensul în care „apărarea națională este o obligație a autorităților publice (...) în timp ce apărarea țării este o îndatorire fundamentală a cetățenilor români”[6].

În cuprinsul art. 1 din Legea nr. 45/1994 este definit conceptul de apărare națională ca fiind „ansamblul de măsuri și activități adoptate și desfășurate de statul român în scopul de a garanta suveranitatea națională, independența și unitatea

[2] I.D. Apachiței, Infracțiuni contra securității naționale, Ed. Hamangiu, București, 2025, pp. 59-60.

[3] Idem., pp. 24 și 33.

[4] A se vedea M. Safta, Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. Teoria generală a dreptului constituțional. Drepturi și libertăți, ed. a 8-a, Ed. Hamangiu, București, 2023, p. 387.

[5] Publicată în M. Of. nr. 172 din 7 iulie 1994.

[6] A se vedea, B. Dima în I. Muraru, E.S. Tănăsescu, Constituția României. Comentariu pe articole, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 476.

statului, integritatea teritorială a țării și democrația constituțională". Definirea conceptului de apărare națională o regăsim și la nivelul doctrinei, înțeleasă ca „unul dintre fundamentele existenței statului și o garanție a funcționării naturale a societății"[7].

Din cele precizate rezultă faptul că exercitarea de către militari a îndatoririlor stabilite prin lege organică privește apărarea țării (privită ca îndatorire fundamentală), iar nu în mod direct apărarea națională.

Față de aspectele reținute anterior, apreciem că „apărarea națională" se realizează la rândul ei prin „apărarea țării", astfel încât, în privința ambelor noțiuni domeniul militar rămâne nucleul dur[8].

2. Domeniul militar reflectat în strategia națională de apărare a țării

Pentru a identifica rolul sectorului militar prin prisma Strategiei naționale de apărare a țării trebuie stabilit sensul acestei din urmă noțiuni[9]. Spre exemplu, la nivelul jurisprudenței instanței de contencios constituțional, conceptul de strategie de securitate națională a fost înțeles ca reprezentând „un factor integrator de sinteză, ce se concretizează printr-un ansamblu de decizii, planuri, măsuri și acțiuni menite să prevină și să contracareze eficient riscurile și amenințările ce pun în pericol valorile și interesele naționale, precum și valorile care dau identitate și unitate construcției europene"[10].

Privitor la denumirea documentului, de *Strategie națională de apărare a țării*, reținem că aceasta a fost consacrată ulterior revizuirii Legii fundamentale. Față de acest aspect s-au reținut următoarele: „prin revizuirea Constituției, strategia națională de apărare a țării a dobândit rang constituțional, dar a determinat numeroase confuzii atât în plan normativ, cât și doctrinar. De asemenea, o strategie de apărare se apropie de sensul pe care îl are o cartă albă a apărării, iar pentru aceste considerente apreciem că atât strategiile din 2008, 2015, cât și cea din 2020 au în substanța lor caracteristicile unei veritabile strategii de securitate națională, chiar dacă denumirea acestora sugerează un alt rol. În susținerea acestei afirmații avem în vedere elementele componente și sectoarele securității naționale (...) care

[7] I. Rotariu, Infracțiunile contra capacității de luptă a forțelor armate. Teorie și practică judiciară, Ed. Militară, București, 2020, p. 19.

[8] Pentru unele completări, a se vedea și I.D. Apachiței, I.-C. Sîrcu, Particularities of the Qualified Active Subject of Crimes against National Security and Crimes Committed by the Military, în International Conference for Doctoral, Post-Doctoral Students and Young Researchers in Humanities and Social Sciences, May 31-June 2, 2023, Iași, Romania, Section: Legal Sciences, DOI: 10.47743/kaleidoscope.law.2023.1.02, pp. 30-31, [Online] la https://www.uaic.ro/wp-content/uploads/2023/04/2.-Apachitei-Sircu.pdf, accesat la data de 16.09.2025.

[9] Pentru o prezentare amplă asupra conceptului de „strategie de securitate națională" pe cele trei dimensiuni (internațional, european și național), a se vedea I.D. Apachiței, Infracțiuni contra securității..., *op. cit.*, pp. 73-114.

[10] A se vedea Decizia C.C.R. nr. 799/2011, publicată în M. Of. nr. 440 din 23 iunie 2011.

delimitează apărarea națională de dimensiunea mai largă a conceptului de securitate”[11].

Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2020-2024[12], face multiple referiri la domeniul militar: consolidarea cooperării militare cu SUA prin creșterea capacității de mobilitate militară, cooperarea militară în regiune, consolidarea prezenței militare americane pe teritoriul țării, creșterea nivelului de pregătire a personalului militar, modernizarea și dezvoltarea capabilităților forțelor armate și respectarea angajamentelor privind cheltuielile militare, asigurarea bugetului pentru achizițiile de tehnică militară etc.

Relevanță pentru subiectul analizat prezintă *Dimensiunea de apărare* (punctul 5.1.2.) care, conform strategiei, face referire la „Acordul politic național privind creșterea finanțării pentru apărare la 2% din Produsul Intern Brut creează premisele modernizării Armatei României și consolidării statutului său de partener internațional tot mai respectat”[13], respectiv direcțiile de acțiune asumate de către România.

Strategia națională de apărare a țării este completată, pe dimensiunea de apărare, de Carta Albă a Apărării din anul 2021[14]. Conform acestui din urmă document „politica de apărare este o expresie definitorie a exercitării controlului civil asupra Forțelor Armate și include o serie de componente esențiale, cum ar fi: decizii privind cerințele și contribuția apărării la implementarea conceptului securității naționale extinse; decizii privind resursele financiare alocate apărării și capabilitățile care vor fi menținute și dezvoltate; decizii privind folosirea capabilităților militare în misiuni și activități civile; managementul problematicii referitoare la gestionarea apărării ca parte a administrației publice. Scopul fundamental al politicii de apărare este asigurarea deciziilor și acțiunilor în domeniul apărării care să permită garantarea suveranității, independenței, unității și integrității teritoriale a României”[15].

Rolul militarilor și implicit al domeniului militar în sfera securității naționale este dependent de celelalte arii prin care se poate acționa. În acest sens, s-a arătat faptul că au fost abandonate acele teorii prin care se considera că securitatea națională poate fi afectată doar prin intermediul operațiunilor militare îndreptate împotriva unui stat, asta întrucât și prin intermediul domeniului cibernetic poate fi afectată securitatea națională[16].

---

[11] I.D. Apachiței, Infracțiuni contra securității..., *op. cit.*, p. 109.

[12] Aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 22/2020, publicată în M. Of. nr. 574 din 1 iulie 2020. Disponibilă [Online] la https://www.presidency.ro/files/userfiles/ Documente/Strategia_ Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf, accesat la data de 16.09.2025.

[13] Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2020-2024, pp. 31-32.

[14] Aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 28/2021, publicată în M. Of. nr. 499 din 13 mai 2021.

[15] Ministerul Apărării Naționale, Carta Albă a Apărării 2021, p. 14, [Online] la https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2021/03/CARTA-ALBA-A-APARARII-.pdf, accesat la data de 18.09.2025.

[16] I.D. Apachiței, Dimensiunea cibernetică a securității naționale în raport de dreptul european, în Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Științe Juridice, nr. 1/2021, DOI: 10.47743/jss-2021-67-1-16, p. 218, [Online] la

Dintr-o altă perspectivă s-a arătat că, prin rolul său, militarul este „parte a unei elite luptătoare care, chiar dacă nu participă la un război, este perceput de public drept un reper de comportament social (...) Militarul român trebuie să fie un luptător, cu o cultură de luptător, de profesionist al armelor, cu hotărârea de luptător, cu spiritul de sacrificiu și curajul unui războinic. În timp de pace militarul român trebuie pregătit pentru luptă, dar și pentru a fi de folos societății în misiuni umanitare, de menținere a păcii, de reconstrucție, de ajutor al membrilor comunității aflați în nevoie”[17].

3. Rolul militarului prin intermediul dispozițiilor constituționale și infraconstituționale

Dispozițiile constituționale de referință care privesc militarii/armata sunt reprezentate de art. 16 (egalitatea în drepturi), art. 40 (dreptul la asociere), art. 42 (interzicerea muncii forțate), art. 54 (fidelitatea față de țară), art. 55 (apărarea țării), art. 92 (atribuțiile Președintelui în domeniul apărării), art. 118 (forțele armate) și art. 119 (Consiliul Suprem de Apărare a Țării).

De asemenea, dispoziții privitoare la militar/armată regăsim și la nivel infraconstituțional, unde remarcăm o serie de acte normative prin care legiuitorul reglementează diferite ipostaze în care se concretizează rolul militarului și a armatei: securitatea națională a României[18], apărarea națională a României[19], statutul cadrelor militare[20], regimul stării de asediu și regimul stării de urgență[21], statutul soldaților și gradaților profesioniști[22], pregătirea populației pentru apărare[23], regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război[24], respectiv statutul rezerviștilor voluntari[25].

Cu o altă ocazie am arătat faptul că „nicio dispoziție din Constituție, Codul de procedură penală sau din Codul penal nu definește sfera noțiunii de militar, deși această noțiune are implicații în dreptul constituțional, dreptul penal (...) și drept procesual penal (...) Conform definiției din Dicționarul explicativ al limbii române, termenul de «militar» este aplicabil oricărei persoane care face parte din cadrele armatei sau care își face stagiul militar”[26]. În lipsa unei definiții a calității de militar în legislația penală, respectiv procesual penală, normele cu caracter general în care se regăsește noțiunea de „militar” la care ne putem raporta sunt cele care

https://pub.law.uaic.ro/files/articole/2021/vol.1._1/anale_drept_lxvii_1_2021_16.pdf, accesat la data de 19.09.2025.

[17] I. Rotariu, *op. cit.*, pp. 19 și 23.

[18] Legea nr. 51/1991, republicată în M. Of. nr. 190 din 18 martie 2014.

[19] Legea nr. 45/1994, publicată în M. Of. nr. 172 din 7 iulie 1994.

[20] Legea nr. 80/1995, publicată în M. Of. nr. 155 din 20 iulie 1995.

[21] O.U.G. nr. 1/1999, publicată în M. Of. nr. 22 din 21 ianuarie 1999.

[22] Legea nr. 384/2006, publicată în M. Of. nr. 868 din 24 octombrie 2006.

[23] Legea nr. 446/2006, publicată în M. Of. nr. 990 din 12 decembrie 2006.

[24] Legea nr. 355/2009, republicată în M. Of. nr. 805 din 13 noiembrie 2015.

[25] Legea nr. 270/2015, republicată în M. Of. nr. nr. 603 din 17 iunie 2021.

[26] I.D. Apachiței, I.-C. Sîrcu, *op. cit.*, p. 37.

reglementează statutul cadrelor militare, respectiv Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare[27], precum și Legea nr. 384/2006 privind statutul soldaților si gradaților voluntari[28].

Prin urmare, dispozițiile art. 1 alin. (1) din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, prin cadre militare se înțelege cetățenii români cărora li s-a acordat grad de ofițer, maistru militar sau subofițer, în condițiile prevăzute de lege. Calitatea de cadru militar în activitate se menține și pe timpul cât acestea sunt eliberate din funcții pentru a urma diferite forme de pregătire în interesul serviciului, precum și atunci când sunt puse la dispoziție în vederea încadrării sau trecerii în rezervă ori în retragere, pentru cazurile de boală stabilite prin hotărâre a Guvernului, pe timpul cât sunt în captivitate.

De asemenea, conform art. 4 din Legea nr. 80/1995 cadrele militare se pot afla în una dintre următoarele situații:

a) în activitate, când ocupă o funcție militară. Pot fi ofițeri, maiștri militari sau subofițeri în activitate persoanele care au cetățenie română și domiciliul în țară;

b) în rezervă, când nu ocupă o funcție militară, dar întrunesc condițiile prevăzute de lege pentru a fi chemate să îndeplinească serviciul militar ca rezerviști concentrați sau mobilizați, iar la nevoie, în calitate de cadre militare în activitate;

c) în retragere, când, potrivit legii, nu mai pot fi chemate pentru îndeplinirea serviciului militar.

Potrivit art. 5 din Legea nr. 80/1995 ofițerii, maiștrii militari și subofițerii în activitate sunt militari profesioniști. Profesia de ofițer, maistru militar sau subofițer este o activitate menită să asigure funcționarea, perfecționarea și conducerea organismului militar în timp de pace și de război. Dispoziții similare sunt cuprinse în Legea nr. 384/2006 privind statutul soldaților si gradaților voluntari, aceasta făcând trimitere la dispozițiile Legii nr. 80/1995 în ceea ce privește calitatea de militar[29].

4. Concluzii

Analiza efectuată permite conturarea unei concluzii esențiale: domeniul militar, deși nu epuizează noțiunea de apărare națională, constituie nucleul său definitoriu, în jurul căruia gravitează obligațiile statului și îndatoririle cetățenilor. Distincția dintre apărarea națională, ca responsabilitate a autorităților publice, și apărarea țării, ca obligație fundamentală a fiecărui cetățean, nu trebuie înțeleasă ca o separare rigidă, ci ca o interdependență funcțională, în cadrul căreia participarea militarilor reprezintă expresia instituțională cea mai vizibilă. Constituția și legislația infraconstituțională consacră această poziție, stabilind cadrul juridic prin care militarul dobândește o dublă identitate: aceea de profesionist al armelor și aceea de garant al valorilor fundamentale ale statului.

[27] Publicată în M. Of. nr. 155 din 20 iulie 1995.

[28] Publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 868 din 24 octombrie 2006.

[29] I.D. Apachiței, I.-C. Sîrcu, *op. cit.*, pp. 38-39.

Din perspectiva strategiilor adoptate la nivel național, domeniul militar își păstrează relevanța, dar într-o formă adaptată noilor realități geopolitice și tehnologice. Documentele de planificare strategică, precum Strategia națională de apărare a țării și Carta Albă a Apărării, ilustrează transformarea armatei dintr-o forță strict defensivă într-un instrument de cooperare internațională, capabil să răspundă simultan amenințărilor clasice și celor emergente, inclusiv atacurilor cibernetice sau crizelor umanitare. Această evoluție confirmă consolidarea controlului civil asupra forțelor armate și orientarea către o apărare integrată.

Pe termen lung, este de așteptat ca militarul să continue să fie perceput nu doar ca apărător al granițelor, ci și ca simbol al rezilienței și solidarității sociale. Într-o societate democratică, unde securitatea națională nu poate fi redusă exclusiv la dimensiunea militară, rolul armatei rămâne esențial, dar complementar altor domenii – economic, social, tehnologic.

Referințe

Apachiței I. D., *Infracțiuni contra securității naționale*, Ed. Hamangiu, București, 2025

Apachiței I.D., *Dimensiunea cibernetică a securității naționale în raport de dreptul european*, în Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Științe Juridice, nr. 1/2021, DOI: 10.47743/jss-2021-67-1-16, [Online] la https://pub.law.uaic.ro/ files/articole/2021/vol.1._1/anale_drept_lxvii_1_2021_16.pdf

Apachiței I.D., Sîrcu I.-C., *Particularities of the Qualified Active Subject of Crimes against National Security and Crimes Committed by the Military*, în International Conference for Doctoral, Post-Doctoral Students and Young Researchers in Humanities and Social Sciences, May 31-June 2, 2023, Iași, Romania, Section: Legal Sciences, DOI: 10.47743/kaleidoscope.law.2023.1.02, [Online] la https://www.uaic.ro/ wp-content/uploads/2023/04/2.-Apachitei-Sircu.pdf

Muraru I., Tănăsescu E.S., *Constituția României. Comentariu pe articole*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2019

Rotariu I., *Infracțiunile contra capacității de luptă a forțelor armate. Teorie și practică judiciară*, Ed. Militară, București, 2020

Safta M., *Drept constituțional și instituții politice. Vol. I. Teoria generală a dreptului constituțional. Drepturi și libertăți*, ed. a 8-a, Ed. Hamangiu, București, 2023